

**STRATEGII MODERNE DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR INTERCULTURALE
LA LECȚIILE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**

**MODERN STRATEGIES FOR DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCE IN
ROMANIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS**

**Rita MOROZ, absolventă a programului
de masterat: Didactica limbii române,
ca limbă nematernă/străină R.Moldova**

**Rita MOROZ, graduate of the programme
Master's degree: Didactics of the Romanian language,
as a non-native/foreign language of Moldova
ORCID: 0009-0007-5330-7902
morozrita72@gmail.com**

**Liuba PETRENCO, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău**

**Liuba PETRENCO, PhD, associate professor,
UPS “Ion Creanga” from Chisinau
ORCID: 0000-0001-6972-8903
petrenco.liuba@upsc.md**

**CZU: 37.01:[811.135.1+821.135.1]
DOI: 10.46727/c.emc-2023.p85-92**

Abstract: *The aim of this paper is to identify the most effective modern strategies for developing intercultural competence in Romanian language and literature classes. Nowadays we feel the importance and necessity of developing intercultural communication competence at all levels of the education system, namely the teacher is the one who establishes ways to overcome communication barriers between representatives of different cultures and helps students by applying effective methods of solving communication conflicts, both in lessons and in society.*

Key-words: *strategy, communication, intercultural competence, culture, interculturality.*

Noi trăim într-o lume unde cunoașterea limbilor înseamnă posibilități mult mai mari de comunicare și acces la culturi diferite, care ne deschid noi perspective ce ne asigură o calitate a vieții mult mai bună. Pentru a înțelege competențele interculturale și dialogul intercultural, este necesar mai întâi să definim cultura.

Cultura fiecărui popor este constituită din experiența fiecărui membru al societății date, fapt ce duce la distincția unei culturi de alte culturi. Astfel, caracteristicile culturale diferențiale ale unui grup sau popor intră în centrul atenției în procesul de comparare cu alte culturi. În procesul de formare/dezvoltare a competenței interculturale rareori se apelează la culturi în sine, ci, în mod special, la acele persoane care zidesc și animă aceste culturi. Ce este competența interculturală și cum se dezvoltă în cadrul orelor de limba și literatura română ca limbă-țintă?

Competența interculturală în contextul postmodern se referă la abilitatea de a naviga și de a comunica eficient în contexte culturale diverse și în schimbare rapidă.

Această competență implică înțelegerea și aprecierea diferențelor culturale, adaptarea și flexibilitatea în interacțiuni interculturale, precum și capacitatea de a gestiona conflictele și provocările care pot apărea în contexte interculturale.

Într-un context postmodern, caracterizat de diversitate culturală și globalizare, competența interculturală devine tot mai importantă pentru indivizi și organizații care doresc să opereze cu succes într-o lume interconectată și interdependentă.

În plus, competența interculturală în contextul postmodern poate include și abilitatea de a recunoaște și de a contracara stereotipurile și prejudecățile culturale, de a facilita dialogul și colaborarea între culturi diferite și de a promova înțelegerea și respectul reciproc între indivizi și comunități diverse.

Comunicarea didactică interculturală trebuie să respecte principiul neîndoctrinării. Chiar dacă opinia unui elev conține elemente de rasism, naționalism, lipsă de respect față de reprezentanții altor culturi, ”profesorul ar trebui să se abțină de la moralizarea unor astfel de elevi prin argumente superioare, mai degrabă ar trebui să încerce să înțeleagă de ce o persoană tânără a adoptat o asemenea perspectivă de gândire și să găsească moduri de a-i provoca pe elevi să gândească diferit” [3, p.5].

Pentru dezvoltarea competenței interculturale la elevi, totodată, interculturalitatea „trebuie să devină o constantă a pregătirii cadrelor didactice și să-și pună amprenta asupra programelor școlare și materiilor de învățământ, priorităților educative, criteriilor de evaluare a competențelor și comportamentelor, relațiilor cu părinții și comunitatea [4, p.39].

Aceasta se datorează elevilor care învață prin observație și imită comportamentele celor cu care interacționează. Profesorul oferă elevului exemple de toleranță, simpatie, încredere și siguranță. În așa fel pot fi minimalizate exemplele de conduită ale părinților, prietenilor, colegilor. Cadrele didactice au un rol crucial în dezvoltarea interculturalității în rândul elevilor, ei pot:

- promova diversitatea culturală și sărbători diferențele culturale în clasă, promovând astfel respectul reciproc între elevi.
- dezvolta abilitățile de comunicare interculturală și capacitatea de a lucra în echipă, facilitând astfel interacțiunea între elevi cu diferite origini culturale.
- organiza activități și proiecte care să încurajeze înțelegerea și aprecierea diversității culturale, cum ar fi festivaluri culturale, lecții despre tradițiile și obiceiurile diferitelor culturi.
- să lupte împotriva stereotipurilor și prejudecăților culturale în rândul elevilor, educându-i despre importanța acceptării și respectării diversității.
- să ofere suport și consiliere elevilor cu dificultăți în adaptarea la o cultură nouă sau cu experiențe de discriminare sau excluziune.

Prin implicarea activă a cadrelor didactice în promovarea interculturalității, elevii pot dobândi o mai bună înțelegere și apreciere a diversității culturale și vor fi mai bine pregătiți pentru a interacționa într-o lume globalizată și multiculturală.

Deci, după cum spune Sydney J. Harris, „Cele două cuvinte informație și comunicare sunt adesea folosite ca având același înțeles, deși ele semnifică lucruri total diferite. Informația este receptată, iar comunicarea transmisă”.

Cunoașterea a mai multor limbi străine este important, fiindcă limbile străine sunt utilizate în toate domeniile, ele fac ca oamenii să se apropie unul de altul prin o comunicare eficientă și leagă continente, leagă țări, leagă culturi și civilizații. Datorită cunoașterii limbilor străine oamenii formează alianțe politice, relații internaționale sau mișcări diplomatice.

Rolul instituțiilor de învățământ este de a-i învăța și a-i ajuta pe tinerii și adulții care studiază limba română ca limbă nematernă să-și formeze/dezvolte cunoștințele, deprinderile și atitudinile de care au

nevoie, pentru a fi mai independenți în reflecțiile și acțiunile lor, în scopul de a deveni mai responsabili și mai cooperanți în relațiile cu alte persoane.

De aici, fiecare cadru didactic este pus în situația de a opera cu diferite metode de predare-învățare la lecțiile de limba și literatura română. Strategiile didactice, metodele tradiționale și cele moderne ne ajută să realizăm o predare coerentă conform cerințelor unui proces educațional interactiv, centrat pe elev. Strategiile didactice corect alese în procesul de predare-învățare-evaluare duc la instruirea eficientă a elevului și învățarea permanentă a informațiilor necesare, care apoi se aplică activ în practică prin comunicare, fie în scris, fie oral. Nu există tehnici sau metode care să formeze în mod eficient o competență sau alta, nu există tehnică care poate fi aplicată în mod universal și să fie eficientă pentru toți elevii. Profesorul este cel care le va adapta în dependență de tema studiată, activitatea propusă și grupul de elevi.

Strategia didactică reprezintă o structură operațională, angajată la nivelul activității de predare - învățare - evaluare, pentru realizarea obiectivelor pedagogice generale, specifice și concrete ale acesteia, la parametri de calitate superioară. [2, pp. 286-287]

În învățământul modern, strategiile didactice interactive sunt mult folosite, deoarece au un pronunțat caracter activ-participativ din partea elevilor, dezvoltând abilitățile de cooperare și eficientizează comunicarea.

Astfel, obiectivul principal realizat în cadrul disciplinei Limba și literatura română în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale este orientat spre formarea/dezvoltarea competenței de comunicare orală și scrisă. Prin comunicare elevii sunt familiarizați cu valorile naționale și universale, au posibilitatea de a valorifica experiențele lingvistice și de lectură în diverse contexte de comunicare, în vederea integrării socio-profesionale.

Actualul Curriculum pune la dispoziția profesorilor posibilitatea de a fi liber în alegerea conținuturilor, textelor, fragmentelor de texte pentru valorificare, integrării unităților tematice, proiectării procesului de învățământ, alegerii strategiilor de predare-învățare-evaluare.

Strategiile și metodele de predare-învățare-evaluare specifice limbii și literaturii române sunt multiple și variate:

Metode specifice disciplinei limba română: algoritimizarea, analiza gramaticală, exercițiul structural, problematizarea, instruirea programată, activitatea în grupuri mici.

Metode specifice predării literaturii române: lectura și rezumarea conținutului unui text individual și în perechi, stabilirea succesiunii evenimentelor, gruparea elevilor în funcție de atitudinea față de o problemă, predarea reciprocă, expunerea, interpretarea literară, analiza literară, cubul, Cv-ul personajului, studiul de caz, brainstormingul, comentariul literar, cvintetul, ciorchinele, jurnalul cu dublu, tehnica "lasă-mă pe mine să am ultimul cuvânt", simularea, realizarea unor predicții etc.

În implementarea noului Curriculum la disciplină se va urmări realizarea metodologiei recomandată de Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL), învățarea în contexte autentice, promovarea comunicării interculturale.

Curriculumul la Limba și literatura română introduce noțiunea de *Ateliere de lectură, de discuții/dezbateri și interculturale*. Unul dintre obiectivele acestor ore constă în organizarea unor „discuții pe marginea lecturilor realizate, dezbateri pe teme de interes public și personal, familiarizarea cu valorile naționale și universale etc.”[6, p.40]

Pe lângă modificările descrise mai sus, documentul atrage atenția asupra competenței interculturale, indicând: • definirea competenței specifice nr. 5, ce integrează idealul educațional al școlii din Republica Moldova, stipulat în Codul educației (art. 6) și apropierea valorilor fundamentale, naționale, colective etc.

Unul din principiile fundamentale: principiul comunicării interculturale (se va urmări învățarea limbii ca o componentă a culturii, familiarizarea elevilor cu valorile culturii naționale, antrenarea lor în diverse contexte simulate și reale de comunicare interculturală).[6]

Competența interculturală este un aspect important în operele din literatura română, întrucât multe dintre acestea abordează teme legate de diversitatea culturală și de interacțiunea între diferite grupuri etnice, religioase sau sociale. De-a lungul timpului, au fost create numeroase opere literare care au explorat relațiile dintre diferite culturi, precum și conflictele și provocările care pot apărea în acest context.

Profesorul de limba și literatura română are misiunea de a îndruma elevii în activitatea lor, în spiritul comuniunii, de a le forma/dezvolta deprinderi, atitudini bazate pe respectarea și promovarea valorilor culturale, de a elimina prejudecățile și de a crea un mediu în care toți elevii se simt acceptați și valorizați pentru identitățile lor culturale unice.

Oglindirea valorilor culturale în operele românești este un aspect important al literaturii române, deoarece reflectă identitatea, tradițiile și mentalitatea poporului roman, viața diferită a etniilor, fie ele române, maghiare, slave, având un conținut istoric, cu o bogată conotație interculturală. Multe opere literare românești pun în lumină valorile culturale specifice românești, precum patriotismul, solidaritatea, respectul pentru tradiții și pentru natură.

În această ordine de idei, reprezentativ este textul *Vasile Porojan* de Vasile Alecsandri, care ilustrează prietenia dintre poet și fiul unui țigan. Opera prezintă „*una dintre cele mai interesante povești de viață, cu multe învățăminte, care ne demonstrează că etniile sunt mai degrabă convenții sociale și că ideile preconceptionale pot fi învinse prin sinceritate și apropiere sufletească*” [11].

Un alt exemplu este opera *Moara cu noroc* a lui Ioan Slavici, care examinează conflictele morale și sociale dintr-un sat românesc. În această poveste, autorul explorează tema corupției și a luptei pentru onestitate într-o lume guvernată de interese egoiste.

Iar prin romanul *Ion* al lui Liviu Rebreanu, ni se oferă o analiză a mentalității țărănești și a relațiilor sociale dintr-un sat românesc. Prin personajul principal, Ion, autorul explorează conflictele dintre tradiție și modernitate, precum și valorile familiei și ale comunității.

În plus, poezia românească abundă în reflectarea valorilor culturale, în special în poeziile lui Mihai Eminescu, care celebrează frumusețea naturii românești, trecutul istoric al poporului român și sentimentul de apartenență la patrie.

Competența interculturală este un aspect important în operele din literatura română, întrucât multe dintre acestea abordează teme legate de diversitatea culturală și de interacțiunea între diferite grupuri etnice, religioase sau sociale. De-a lungul timpului, au fost create numeroase opere literare care au explorat relațiile dintre diferite culturi, precum și conflictele și provocările care pot apărea în acest context.

Aceste exemple demonstrează importanța competenței interculturale în literatura română și modul în care aceasta poate fi reflectată în operele literare. Prin explorarea diferitelor aspecte ale diversității culturale și prin prezentarea interacțiunilor dintre personaje provenite din medii culturale diferite, autorii români contribuie la înțelegerea și aprecierea complexității societății contemporane.

În concluzie, operele literare românești oferă o oglindire a valorilor culturale specifice poporului român și contribuie la formarea unei identități naționale puternice. Aceste opere reprezintă nu doar o sursă de mândrie culturală, ci și un mod de a înțelege mai bine tradițiile și mentalitatea românească.

Așadar, la o oră de literatură, profesorul implicat în educația interculturală, ar trebui să folosească metode și mijloace de predare-învățare-evaluare, care să formeze indivizi capabili să trăiască armonios într-o lume a schimbărilor majore:

Metoda PEEC (păreră, explicație, exemplu, concluzie)
Unitatea: Copilul și Patria.
Clasa a VI-a. Obiceiuri și tradiții de primăvară

E bine sau nu să cunoști tradițiile poporului român?

E bine sau nu să cunoști tradițiile etniilor care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova?

Eu consider că....., deoarece..

Eu pot exemplifica(confirmă) prin.....

În concluzie eu consider.....

Unitatea: Adolescentul și Patria.
Clasa a IX-a: Călătorii culturale

Dezvoltați gândul

Îmi place să călătoresc cu.....

Iarna eu prefer să.....

De sărbători le doresc tuturor.....

Limba română pentru mine este.....

Drag îmi este plaiul .....

Unitatea: Copilul și Patria.
Adolescentul și Patria
Clasa a V-a, Clasa a IX-a
Valori naționale și europene

Ghicește sărbătoarea...

1ianuarie incepe alt an -
25decembrie, 7 ianuarie s-a născut Isus-
8 martie sărbătoare doar pentru femei-
1 Mai se odihnesc cei care muncesc-
27 august ziua când am devenit independenți-
31 august ziua când onorăm limba de stat-

- Descrie o sărbătoare din cele propuse.
- Alcătuieste un dialog cu colegul despre o sărbătoare.

Joc de rol

Clasa a VII-a

De alcătuit un dialog(6 replici)despre tradițiile de Crăciun dintre Guguță și Micoța. (Н.В.Гоголь, Ночь перед Рождеством)

Metoda: C-C-C-C-C-C

Unitatea: Copilul și Patria
Clasa a V-a. Obiceiuri și tradiții de iarnă.

- Ce semnifică Crăciunul?
- Cine împodobește bradul de Anul Nou la voi în familie?
- Când sărbătoriți Crăciunul în familie?
- Ce fel de bucate pregătiți de Crăciun?
- Care este condiția obligatorie în această seară?
- Cu cine mergi cu colinda?

În clasa a VIII-a, frazeologismele pot constitui obiect de predare-învățare în cadrul ariei tematice **Adolescentul și Patria**, la subiectele: Pagini din folclor și/sau Costumul popular.

Exercițiu de **asociere** a imaginii cu un obiect/lucru:

Sarcina: indicați în casetele din imagine numărul frazeologismului corespunzător obiectului vestimentar

- 1.A face nod la batistă
2. A fi din opincă
- 3.A alerga după fuste
- 4.Umblă parcă are ouă în poală
- 5.A da cu căciula în căni
- 6.A se naște în cămașă
- 7.De la vlădică, până la opincă
8. A leși basma curate
- 9.A întoarce cojocul pe dos
- 10.A se certa pe cămașa altuia
- 11.A fi cu cuțitul la brâu
- 12.A fi cu mâna în buzunar
- 13.A lovi la buzunar

Metoda cercetării

Se propun diferite bancnote pentru cercetare să enumere semnele esențiale ale bancnotelor propuse

1. **Știu- Vreau să știu- Am aflat.**
2. Identificarea locurilor/personalităților de pe bancnotele propuse.
3. De alcătuit un dialog cu personalitatea din imagine (8 replici).
4. De alcătuit un eseu despre locul memorabil de pe bancnotele propuse din Moldova, România sau altă țară (10-12 enunțuri)

Unitatea: Adolescentul și cultura

Clasa a VIII-a. Subiectul: Locuri memorabile din Republica Moldova. Personalități celebre.
Clasa a IX-a. Subiectul: Călătorii culturale. Nume notorii din literatura română.

Metoda proiectului

Unitatea. Copilul și Patria
Clasa a III. Călătorii prin țară

Metoda proiectului

Sărbători tradiționale la ucraineni

Ucrainenii de pretutindeni serbează, în fiecare an, în a treia zi de joi din luna mai, Ziua Internațională a Cămășii (tradiționale) Ucrainene (Deni Vișivanki), care este un simbol național al ucrainenilor. Ideea acțiunii este că ucrainenii în aceasta zi poartă Vișivanka, pentru a demonstra stima și admirația pentru tradițiile lor

Caligrama

★
Flori A.
Măști M.
Sărbători S.
Cămină C.
Rădăcină R.
Măști M.
Ancora A.
Andrei A.
Gali G.
Ana A.
Sărbători S.

Caligrama mea de țară

Caligrama mea de țară

Caligrama mea de țară

Ou roșu și frumos da-ne nouă
 în vesele de Paște ne-adeice
 o-o dragoste dulce
 cu bucurie da-ne nouă
 cel frumos roșu ou

Costumul național – element distinct al culturii naționale.

Unitatea: Adolescentul și Patria
Clasa a VIII-a

Dicționarul propriu

Unitatea: Adolescentul și Patria.
Clasa a IX-a. Festivalurile – o manifestare a culturii

- O piesă muzicală din repertoriul poporului tău.
- O piesă muzicală din repertoriul poporului român.
- O piesă muzicală care îți place.
- O piesă muzicală pe care o ascuți când ești trist/ă.

Un obicei care este specific poporului tău.

Un obicei care e tradițional în familia ta.

O tradiție pe care ai moștenit-o de la bunici.

O lege nescrisă pe care o respecti.

O valoare fără care nu poți trăi.

Prin urmare, ora de limba și literatura română devine un vast atelier de formare a competențelor care vor pune bazele dialogului intercultural între diferitele grupuri din societate. Educația interculturală reprezintă un interes pentru toate disciplinele școlare, fiind promovată o pedagogie activă și participativă, în scopul comunicării socio-culturale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ALVINO E. FANTINI, PH.D., O propunere Constructivă, Scoala de Formare Internațională, Brattleboro-Vermont/USA și (2) Centrul de CICB de competențe interculturale, Kloten Elveția Myron W. Lustig, Jolene Koester, "Competența interculturală: Comunicarea interpersonală între diferitele culturi ", Ediția a IV-a, 2003.
2. CUCOȘ C., Pedagogie, Iași: Polirom, 2006, 322 p.
3. DANIEL, M. Dimensiunile interculturale ale educației, Editura Polirom, Iași, 2001, p.75.
4. MIRANCEA, G. Educația interculturală – o nouă provocare pentru învățământul primar. Cahul, 2016, 38-40. Conferința științifică internațională „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, Universitatea de Stat „B.P. Hasdeul din Cahul, 7 iunie 2016, Volumul II (idsi.md).
5. Codul educației al Republicii Moldova în Republica Moldova cu schimbări 2024 anul № 152 din 17.07.2014, versiune în vigoare din 11.09.2020. Detalii: https://lege.md/codul_educatiei/art-6
6. Curriculum la disciplina Limba și literatura română, pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, clasele X-XII, Chișinău 2020 [p.8].
7. Repere metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina școlară Educație civică în anul de studii 2017-2018. Chișinău, 2017.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_civica_repere_metodologice_rom.pdf
8. Explorarea competențelor interculturale: Lucrare premiată cu Mențiune Specială, Olimpiada Națională a Economistilor în Formare - Ediția a IXa – 2014 Secțiunea: Management; Subsecțiunea: Master, 30-31 mai 2014, Târgu-Jiu ECOSTUDENT - Revistă de cercetare științifică a studenților economiști, Nr. 3/2014 Editura „ACADEMICA BRÂNCUȘI” Târgu Jiu, ISSN 2343 –7936, ISSN-L 2343 –7936 ~ 84.
9. ANGHELUȚA, S. https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/competentele-interculturale-si-dialogul-intercultural.23_Septembrie_2019
10. BEJENUȚĂ, L. Procedee de semantizare a frazelogismelor în școala alolingvă.
https://learnromanian.udjg.ro/wpcontent/uploads/materiale/Limba_noastra_Nr_1_2015.pdf accesat la: [02.12.23]
11. ILIE, A. https://www.concursurilecomper.ro/download/revista_inv_preuniv/2015/Februarie/43-IlieAndreea-Perspectiva_interculturala.pdf accesat la: [02.12.23]
12. <https://www.slideshare.net/MariusMC/referat-abordarea-textului-literar>